

bus Buffalo, N. Y., 14-17 Liepos, ant kurio Nickel Plate geležinkelis pardavinęs tikėtus pigiaus negu wisi kiti geležinkeliai Turinti reikalus į Buffalo, dabar gali suvažinėti už labai pigius pinigus. Tegul atsisaukia prie Generalizsko Agento J. Y. Calahan 111 Adams St., Chicago, Ill., ir tikėtus gaus labai pigiai. Telefonas Main 3389.

Isz Amerikos.

Indijonų žemes Suvienytose Wieszpatystėse.

Ant viso Suvienytų Wieszpatystės plotu yra 82,000,000 ak. žemės paskirtos indijonams, iš ko 32000000 akrų yra teip vadinamos indijonų teritorijose, 50000 000 yra kitose sėtose, kaip antai: Arizonoj, Montanoj, Oklahomoj, Naujame Meksike. Taigi ant viso Suvienytų Wieszpatystės plotu indijonų skaitliaus, 256000 galvų, išpuola po 320 akrų žemės ant galvos. Žemė ta vienok yra ne indijonų savasčia, bet Amerikos rando, indijonai turi tiesą iš jos naudoti, bet neturi tiesos jį kam nors parduoti, neturi tiesos pardavinėti medžių iš girių augančių ant jiems pavastos žemės.

Wietu prekysta.

Tuli Amerikos laikraščiai apskundžia augščiausius mūsų urėdijkus, kad jie, kaip kitose administracijose dalyse, teip ir kariaunoj, tiesiog prekiauja vietomis. Prie karės ministerio ir prezidento trukia pulkai didėturčių ir milijonierių reikalaujami vietų augščiausius kariaunos wirszinijų dėl savo suų. Lygiai prezidentas, kaip ir karės ministeris paprastai tokias prašymus išklauso, oficialiai pastoja apie karę neįsmananti milijonierių sunus. Ima dideles algas ant jų ne savo mokslu, ne aukomis ne užsipelgė.

Baisios wetros.

4 d. Liepos, Atlantiko pakrantėse siautė smarkios wetros, kurios daug nelaimių atgabend. Garlaiwys "Surf City", plaukiantis į Veverly, likosi wetros užkluptos ir sudaužytas, iš 150 buwusių ant jo žmonių, didesnę dalį perkėlė ant kranto, bet apie 30 jų supas kendusiu laiwu prigirė. Wetra ir sukury atgabend daug nelaimių Hamptono aplinkinėse. Sugriovė daug namų, išlaužė medžius, sukury nesžiojo arklius ir galvijus kaip plankans po orą; prie to 125 žmonės tapo sunkiai apkulti, lengviaus apkultų yra daug.

Žmogūdytė.

ST. LOUIS, Mo. Netoli Jackson ville, turtingas fermeris, James Lail, praszalino už ką ten savo berną. Tasai užtašumisljo atkersyti. Apsiginklawę, atėjo naktyt ant farmos, ir farmerį paleido keturis suwius ir užmėšė, jo paciją jį papjovė. Atbėgusi tėjams ant pagalbos farmerio dukterį priverė numazgoti kraują lasus nuo jo drabužių ir pasakui pabėgo. Žmogūdytė iki sziole ne suimtas, bet sferifas su pasamdytais pagalbiniais isztrakė jo jieszkoti.

Žmogūdytė tarp italionu.

Porą metų atgal atkako į Bufalo italionas Baroni su sawo pacija. Ateiwų pora gyweno czia ramiai, kol ne atkako isz to paties kaimo paeinantis jaunesnis wyrizskys Foresta, kuris dar Italijoj buwo numylėtinu Barono moteries. Meilė seniai užmirzta wėl atsinaujino, bet Baroniui pasisekė sawo paciją perkabėti ir ji ne tik sutiko Forestą apieiti, bet dar jį prisiwiliojo ir sawo namus, kur pasilėpęs Baroni jį su peliu nudurė.

Mokesčiai ant karės reikalu.

Ant surinkimo pinigų ant karės reikalų likosi uždėti mokesčiai ant wisokių daiktų žmoniems reikalingų, kaip antai: ant tabako, gėrymų, arbatos, kawos, ant cekių ir ant money orderių. Nuo Liepos mėnesio, ant kiekvieno czekio ir money orderio, nors jis butų mažiausias, reikia priliptinti atsakančią markę už 2c. Jeigu kas, ar tai per neapsiūrėjimą, ar norėdamas užsėdyti, neprilipintų tokios markės, turės mokėti 50 dol. bauwėms.

Sudegė.

Moteris airio, Patriko Flanney, gyvenančio Philadelphiaj, kadangi jai skaudėjo ranką, užimanę ją iztrinti su kerosinu. Be trinant kerosinas užsėdė ir moteris pawirto į liepsnos stulpą; bėgiodama po kambarį, ji uždegė lūgą, kurioje sudegė jos waišas. Ant rik-mo degamos atbėgo vyras, jis užgnū rėdė užgnū, bet prie to pats mirtinai apdegė.

Ingriwo tilitas.

SHELBY, OH. Ant tilto ant upės Mohican apwaiksziojo wes tuwes, ant kurių susirinko apie 100 žmonių. Tiltas neįsilaikė sunkenybės ir su žmonėmis įgriwo į upę. Prie to sztuoni weselnikai tapo ant wietos užmūšti, sunkiai apkultų skaito su wirszum 100 žmonių, tikrai wienok jų skaitliaus dar nežino; tarp apkultų yra ir mirtinai apkulti.

Baisi wetra.

SAN FRANCISCO, CAL. Baisi wetra - siautė per wis dieng Sacramento ir San Joaquimo klonyse, isnaikino /jawaiš užsėtus lausus ir waišius soduose. Farmeriai sako, kad wetra sunaikino pusę szumetinių laukų surinkimui. Apie Los Angeles jautė žemės drebėjimą, bet jis ne jokiu nelaimiu ne atgabend.

Užpuole ant trukio.

EL PASO, TEX. Pulkas plėsziki užpuolė ant bėgančioj expresnio Texas & Pacific geležinkelio trukio. Su dinamitu iszardė szėpas su pinigais ir su kitokiomis brangenybėmis, paėmė wisją, ką rado su tinkancio, nuszoko nuo trukio ir atgabend.

Nelaimė ant geležinkelio.

ST. JOSEPH, Mo. Bėgantis isz czia pasażierinis trukis Wabash geležinkelio linijos, netoli Burlington Junction iszszoko isz rėliu, prie ko su wirszum 20 pasażierių tapo apkultų, o ferp ty yra diktai sunkiai apkultų.

Nelaimė kastynėse.

IRON MOUNTAIN, MICH. Aragon kastynėse atsitiko nelaimė. Nugriwo czia mat nuo olos wirszas didelis uolis szmotas ant dirbančių apczioj darbinijų, du isz jų tapo ant wietos užmūšti, 5 gi sunkiai, gal mirtinai, apkulti.

Sugriwo naujai statomą bažnyčią.

LA CROSSE, Wis. Siautė czia baisi wetra, kuri tarp kitko sugriovė ir naujai statomą katalikiską bažnyčią; prie to isz dirbančių darbinijų trys dailidės tapo sunkiai, gal mirtinai, sužeisti.

Gaisrai.

BOSTON, MA. Sudegė czia krautawės "Atlas Star". Apart kitko, ugnis isznaikino 1700 balių wilų, daug medwlnės ir kitokių taworų. Blėdį padarytų skaito ant 120000 dol.

UNIONTOWN, PA. Siautė czia didelis gaisras; ugnis pirmiausiai pasirodė kelnorėj wieno restorano, nuo czia prisigriebė kaiminiskų triobų. Blėdį jos padarytų skaito ant 120000 dol.

Isz darbo lauko.

SHENANDOAH, PA. Dirba czia po 3 dienas ant sanwaitės po 4 dienos; nuo uždabio numusza po 5c. nuo doliaro.

PUEBLO, Col. Darbai eina gerai, uždabio teipogi ne mažiausias. Yra wilitis, kad teip bus per ilgęsį laiką.

CONNELLSVILLE, PA. Darbai prie kokso pecių eina niekyn, darbo nėra, bet ir tie, kurie dirba, uždabio wos ant maisto.

LEWISTON, ILL. Darbai czia eina prastai, darbininkai kenčia didelį wargą; daugumas jų iszskraustė į kitus krasztus.

EVERET, PA. Darbai eina czia gerai ir szwiečiai atkakę darbininkai gali gauti darba greiciaus negu kur kitur szimame apskrityj.

RED LODGE, MON. Kastynėse Rocky Fork Coal Company darbininkai pakėlė sztraiką. Todėl tegul czia nieks neina darbo jieszkoti.

CHICAGO, ILL. Pakėlė czia sztraiką stereotipai dirbanti spautuwės anglszkų laikraščių. Sztraikas dar nepasibaigė ir jeigu nepasiseks susitaikyti, jis gal dar labiau iszsiplatinti.

MARINETTE, Wis. Gubernatorius paigino lentų pjownicziuse Scofield Lumber Co. darbo laiką nuo 60 ant 70 wal. ant sanwaitės. Nežinia tikt, ar darbininkų užmokešį atsakančiai padidino?

GREENRIDGE, ILL. Czianyszktes kastynės ketiwa suwius uždaryti todėl, kad kastynių sawininkams ne nori tiek mokėti darbininkams, kiek užgirta ant Springfieldo kalnakasijų konwencijos.

CANTASAUOGA, PA. Darbai eina pusėtinai; yra czia, apart kitų fabrikų, kuriuose gerai dirba, 3 Rolling Mills; jeigu juose dirbtų, užstotų geri laikai. Wienas Rolling Mill's pradėjęs dirbti ateinanciją sanwaitę, gaus jamė darbą 200 darbinijų.

OSHKOSH, Wis. Sztraikas darbinijų McMillano lentų pjowniczių pasibaigė, 150 darbinijų sugrijo prie darbo. Įnirszimas darbinijų kitų dirbtuwų sumažėjo, todėl waldžios paleido jau dalį czia sutrauktos kariaunos: pasilikio dar raiteliai ir artilerija su kanuolėmis.

SPRINGFIELD, ILL. 300 kalnakasijų Springfield Coal Company kastynių Panoj pakėlė sztraiką. Kompanija, wieton susztraikawusių, parsitraukė neprigulinciusius unijas ir pranesė darbininkams, kad jeigu unijonistai ne sugrijo prie darbo, kompanija wisas wietas atiduos ne prigulintiems i unijas.

ASSUMPTION, ILL. Czianyszkziose kastynėse tikt wieno sztafo darbininkai yra ant sztraiko; sztraikai pakėlė unijos darbininkai todėl, kad kompanija priima prie darbo scabus. Pažadėjo pakelti ant 3c. užmokešį ir toje sztafoje dirba 15 scabų, prie iszmokeskzio wienok kompanija jiems ne moka tų pažadėtų 3c.

Pereitą sanwaitę Suwienytose Wieszpatystėse buwo isz wisio 254 nusibankrutinimai; pereitą metų, ta paciją sanwaitę, buwo jų 241. Kandoj buwo jų 15, pereitą metų 30. Darbo ir prekystos sanlygos ne persikeitė žymiai: iszwežimas gerų ir šweti-mus krasztus neina niekyn, iszwežimas wisgi dwigubai didesnis negu pereitą metų. Medwilius dirbtuwėse pradėjo dirbti geriaus, dirba dabar jau 90% mazzinų; reikalawimai iszdirbimui teipogi dabar didinasi. Wilno-nių iszdirbimų dirbtuwėse dirba silpnai, daug silpnais negu kitais metais. Sumažėjo darbai geležies ir plieno dirbtuwėse, nupuołė ir iszdirbimų prekės.

ISZ

Lietuwiszku dirwu.

Musų girtuokliawimai.

Kokį ne paimsi mūsų laikrasztį, kiekwiedame randi pilna žinių apie lietuvių girtuokliawim. Ir pesztynes, teipogi paeinancias nuo girtuokliawim. Neužtenka wienok garsinimo, kadangi per tokį pagarsinimą jos nepasiliaus, bet reikia mums pasirūpinti apie jų praszalinimą. Geras gydytojas, atėjęs pas ligonį, stengiasi surasti ligos priežastį ir ją suradęs, pirmiausiai praszalina. Ligonis ne iszgyja, nors ir wisus aptiekos waistus iszgerty, jeigu ne bus praszalintos priežastys ligos; teip ir mūsų girtuokliai ir pesztukai nesiliaus peszti ir girtuokliawę, jeigu nepraszalinsime priežasties, kurios juos į girtuoklystę stumia, nors mus lietuwiszkiose ne butų daugiausia nieko kaip wien nupeikimai girtuoklystų, nors ir bažnyčiose ne girdėtų kitokių pamokslų, kaip wien peikiančius girtuokliawimus. Girtuokliai paprastai laikrasztį neskaity, raginimų prie skaitymų teipogi jie ne girdi; pamokinimai bažnyčiose traukiasi ne ilgai. Ant ko žmogus gal apwersti atliekamą laiką, kaip ne ant girtuoklystų? Kur jis gal rasti geresnį pasilinkiminį, kur ras geresnį laiką praleidimą kaip ne karcozmoj? Nė laikrasztiai, nė pamokslai bažnyčiose ne isznaikys to bjauras lietuvių paprocio, kol mes žmonės nieko atsakančio ant pasilinkiminimo ir praleidimo laiko neparengsime. Kad nė laikrasztiai, nė bažnyčia neįstengia su mažinti girtuokliawimą tarp lietuvių, matome juk ir dabar: bažnyčiose mus apsupintos geriaus negu wisos kitos įtaisos, laikrasztį turime wisokių pakraipų, bet girtuokliawimai neina mažyn.

Ar stengiamės mes rengti žmonėms ką kitą, ką geresnį už swaiganciusius gėrymus? To ne matyti, wiskas pasilieka po senovę, konserwuojame, mes senę teip, kaip tai paliepę sawo laiko Lietuwys-Katalikus raszte patilpusime "Garso", stabdomė po senovę wieni kitų užmanymus, wėdame tuszczius gincius apie ką, kam pridera tuom užsimti, kas ant traukiančių žmonių isz salionų įtaisy pinigus turi sudėti. "Vienybė" sako, kad priderėtų pinigais prie dorizsko pakilimo lietuvių prisidėti mūsų parapijoms kaipo geriausiai aprūpintiems įtaisois; "Garsas" gi, tam priztaraudamas, pasirėmęs ant iszskaitymo, kiek mums kasztuoją girtuoklystę, norėtu kad ji pati sumažėtų ir kad girtuokliai nęžėdytus per tai pinigus apwerstų ant wisuomenisko labo. Žinoma, kad sumažinus girtuoklystę ant puses, užsėdytų daug pinigų, bet kaip ją sumažinti? Ji pati ant "Garso" rodos juk nepasimažė, dabartiniai girtuokliai ne nesų pinigų ant parengimo įtaisy, kurios galėtu juos isz karcozmo iszwilioti.

Girtuoklystę prasiplatiniusi tarp lietuvių atsiliepia ant wisio lietuwytytės stowio, ant gywenimo lietuwiszkos wisuomenės, todėl jos mažinimu turi užsimti lietuwiszka wisuomenė, taigi lygiai bažnyčia, kunigai, parapijonai, diawuoti lietuviai ir bediawiai. Dirbkime isz wien wisai ant jos naikinimo, o be abejonės tų bjaurių piktžolę iszrausime isz mūsų gywenimo, kas czia padarys pradą, to bus didžiausi nupelnai. Iki sziole mes dar niekur ne dirbome wienybę, bet wisi mūsų užmanymai buwo, teip sakant, Panelopos darbu: ką wiena dalis užmanė, tą kita wadovų dalis griovė. Todėl tai ir nieko swarbaus, nenuweikėme. Jeigu teip dirbsime ir toliaus, žinoma, kad mūsų darbas ne atgabs didelių waisių. Norint žmonis ant gero kelio patraukti, reikia, kad wadovai savo pasielgimu gerą duotų paweiklą; tuom tarpu to gero paweiklo ne matyt, todėl ir raginimai jų ne gal waisiaus iszduoti, czia ne žodžių reikia, bet darbo ir aukų.

Isz Philadelphios, Pa. Buwo raszta "Lietuwj" keli mėnesiai atgal, jog Philadelphiaj tapo uždėtas akcijonierių draugystės walgomų daiktų sztoras. Bet szgidien turu praeuzti, jog tas sztoras, po trumpo sawo gywenimo, jau subankrutijo, o lietuviai ant to prakizso netoli tukstantų dol. sawo sunkiai uždirbo graziol. Priežastis nupuołimo to "sztoro", rodosi, ne tobulumas mūsų žmonių prekystoj, ir neszwarmas; kalti yra wirszininkai tos kompanijos, kurie už alų pardawinėjo "jobs" dirbantiems sztore, nepaisydami, kaip jie gali atlikti sawo darbą.

Apart to, dar tie "wadowai" mėgino sumonopolizuoti tą sztorą, a. y. iszkreipti tamseinius sawo partnerius, o kėsėsi paweržti sztorą sau. Bet žmonės, datyę gudrumą "wadowų", matydami, kad jau isz ty miltų ne bus koszė, tyczioms gaiszino tą sztorą, pakol wisizskai nubaigė, kad tikt ne tektų gudruoliams. Wietinis kunigas rėmė szį užmanymą darbu ir graziu, bet nežinia dėlko rėmė tokius neteisings kompanijos wadowus!

Lietuviai wėžio žingsnių slenka; apart gėrymų ir kazyrawimų, nieko pas mums lemtesnio negirdėti. Buwo garsyta per liet. laikrasztius, buk Philad. Kliubai turi atidare wakarines mokslaines; taigi jokių mokslainių "czia" nes; jeigu jokių mokslainių "czia" klubiuose nėra, ir mokintojus atsakančio nėra. Petro Armino Draugystės prižadėtų pranesimų mokslizskai socijalizskų ir politizskų teipogi ne girdėti!

Isz Shenandoah, Pa.

Už pesztynes pateko į sudą Antanas Wysockis, jo pati Elzė ir jos brolis Pius Dudonis, sudžia pastatė juos ant kaucojos po 300 dol. Policija suėmė Juozą Pikulauskį, Andrių Aguonį ir Antaną Guberą, kurie bandė įsweržti į gywenimą Adomo Bujausko. Suarezuotus nugabeno į kalinį, bet Guberui ir Pikulauskui pasisekė atidaryti duris ir iszbėgti.

Prigirė.

3 d. Liepos, Shenandoryj, besilmaudydamas, prigirė lietuwy, Jonas Reczelis. Kol susirinko žmonės ir panėrę isztrakė prigirė.

reli, perejo walandą laiko. Žinoma, apie atgawinimą ne galėjo but nė kalbos. A. a. Jonas Rascelis paėjo isz Suwalkų gub., Kalwarijos paw., Simno waitys-tos, Pongiszkių kaimo; trečias metas gyweno Amerikoj. Lietuwoje paliko paciją ir trejetą waikelių.

Ant užklauso "Garso", kuris daro "Lietuwj" organu naujo susiwenijimo, tiek mes, taigi rodakioja, gali atsakyti, kad kadangi minėto susiwenijimo dar nėra, todėl ir "Lietuwa" ne gal but jo organu. Wisas "Lietuwos" prisidėjimas tame yra iki sziole wien tas, kad ji patalpino užmanymą Koperniko Draugystės. Todėl "Lietuwa" ne gali atsakyti ant "Garso" pastatytų klausimų, kadangi ji nežino mierių rengiamo naujo susiwenijimo, iszėmus tų, koki buwo užmanytame programė Koperniko draugystės.

Straipsnyje apie Chicago lietuwiszką mokslainę "Garsas" užmėta mums wienpusytę ir sako, buk "Lietuwa", isz tikrųjų pradėjo kampaniją prieš tą mokslainę, apskaitė net kasztus, kiek ant jos iszeina". Toliaus "Garsas" sako, kad tai todėl mokslainę peikiame, kad joje mokina mynizskę... seerys.

Mes tikėjome, kad klausymą Chicago lietuwiszkos mokslainės jau pabaigėme, tuom tarpu weterczia mus "Garsas" grijti prie jo ir kai rodosi, dar tą su žinia "galingo monopolisto", kurisai, kaip "Garsas" sako, — ne duoda niekam į mokslainės reikalus nė nosies įkizti. Kadangi mus weterczia, ne galime užtylėti ne iszaiszkint wisio to klausymo.

Amerikoj ne publikuos wisio kių tautų užlaikomos sawo kasztais moklaines wisos stow ant tautizsko pamato, taigi joje mokina mokintojai tos pacios tautų kaip ir waiikai, gerai mokanti sawo kalbą, kurios ir waiikus iszmokina. Tuom tarpu tarp keturių mūsų mokslainės mokintojų tokių nėra nė wienos, kuri užtektinai lietuwiszkai mokėtų, wiena moka laužyti lietuwiszkai, kadangi su waisais kalbėdamas maldas net isz knigos taria: "Swentas Jurgis — melskis už tauti! Daugiaus mokslainę girdėt lenkizskų maldų negu lietuwiszkų ir tai lietuwiszką mokslainę už lietuvių pinigų užlaikomoj. Mums nerupi, kas mokina lietuvių waiikus, tikt ko ir kaip mokina. Asabiszkos neūkantas ne turime, jeigu ir turėtume, tai laikrasztij isz to nesinaudojame ir nesinaudosome, nors apie kitų pusę, o tame ir apie seseris, to pasamėgino sumonopolizuoti tą sztorą, a. y. iszkreipti tamseinius sawo partnerius, o kėsėsi paweržti sztorą sau. Bet žmonės, datyę gudrumą "wadowų", matydami, kad jau isz ty miltų ne bus koszė, tyczioms gaiszino tą sztorą, pakol wisizskai nubaigė, kad tikt ne tektų gudruoliams. Wietinis kunigas rėmė szį užmanymą darbu ir graziu, bet nežinia dėlko rėmė tokius neteisings kompanijos wadowus!

Lietuviai wėžio žingsnių slenka; apart gėrymų ir kazyrawimų, nieko pas mums lemtesnio negirdėti. Buwo garsyta per liet. laikrasztius, buk Philad. Kliubai turi atidare wakarines mokslaines; taigi jokių mokslainių "czia" nes; jeigu jokių mokslainių "czia" klubiuose nėra, ir mokintojus atsakančio nėra. Petro Armino Draugystės prižadėtų pranesimų mokslizskai socijalizskų ir politizskų teipogi ne girdėti!

Isz Shenandoah, Pa. Už pesztynes pateko į sudą Antanas Wysockis, jo pati Elzė ir jos brolis Pius Dudonis, sudžia pastatė juos ant kaucojos po 300 dol. Policija suėmė Juozą Pikulauskį, Andrių Aguonį ir Antaną Guberą, kurie bandė įsweržti į gywenimą Adomo Bujausko. Suarezuotus nugabeno į kalinį, bet Guberui ir Pikulauskui pasisekė atidaryti duris ir iszbėgti.

Prigirė. 3 d. Liepos, Shenandoryj, besilmaudydamas, prigirė lietuwy, Jonas Reczelis. Kol susirinko žmonės ir panėrę isztrakė prigirė.

reli, perejo walandą laiko. Žinoma, apie atgawinimą ne galėjo but nė kalbos. A. a. Jonas Rascelis paėjo isz Suwalkų gub., Kalwarijos paw., Simno waitys-tos, Pongiszkių kaimo; trečias metas gyweno Amerikoj. Lietuwoje paliko paciją ir trejetą waikelių.

Garsai.

Ant užklauso "Garso", kuris daro "Lietuwj" organu naujo susiwenijimo, tiek mes, taigi rodakioja, gali atsakyti, kad kadangi minėto susiwenijimo dar nėra, todėl ir "Lietuwa" ne gal but jo organu. Wisas "Lietuwos" prisidėjimas tame yra iki sziole wien tas, kad ji patalpino užmanymą Koperniko Draugystės. Todėl "Lietuwa" ne gali atsakyti ant "Garso" pastatytų klausimų, kadangi ji nežino mierių rengiamo naujo susiwenijimo, iszėmus tų, koki buwo užmanytame programė Koperniko draugystės.

Straipsnyje apie Chicago lietuwiszką mokslainę "Garsas" užmėta mums wienpusytę ir sako, buk "Lietuwa", isz tikrųjų pradėjo kampaniją prieš tą mokslainę, apskaitė net kasztus, kiek ant jos iszeina". Toliaus "Garsas" sako, kad tai todėl mokslainę peikiame, kad joje mokina mynizskę... seerys.

Mes tikėjome, kad klausymą Chicago lietuwiszkos mokslainės jau pabaigėme, tuom tarpu weterczia mus "Garsas" grijti prie jo ir kai rodosi, dar tą su žinia "galingo monopolisto", kurisai, kaip "Garsas" sako, — ne duoda niekam į mokslainės reikalus nė nosies įkizti. Kadangi mus weterczia, ne galime užtylėti ne iszaiszkint wisio to klausymo.

Amerikoj ne publikuos wisio kių tautų užlaikomos sawo kasztais moklaines wisos stow ant tautizsko pamato, taigi joje mokina mokintojai tos pacios tautų kaip ir waiikai, gerai mokanti sawo kalbą, kurios ir waiikus iszmokina. Tuom tarpu tarp keturių mūsų mokslainės mokintojų tokių nėra nė wienos, kuri užtektinai lietuwiszkai mokėtų, wiena moka laužyti lietuwiszkai, kadangi su waisais kalbėdamas maldas net isz knigos taria: "Swentas Jurgis — melskis už tauti! Daugiaus mokslainę girdėt lenkizskų maldų negu lietuwiszkų ir tai lietuwiszką mokslainę už lietuvių pinigų užlaikomoj.

Mums nerupi, kas mokina lietuvių waiikus, tikt ko ir kaip mokina. Asabiszkos neūkantas ne turime, jeigu ir turėtume, tai laikrasztij isz to nesinaudojame ir nesinaudosome, nors apie kitų pusę, o tame ir apie seseris, to pasamėgino sumonopolizuoti tą sztorą, a. y. iszkreipti tamseinius sawo partnerius, o kėsėsi paweržti sztorą sau. Bet žmonės, datyę gudrumą "wadowų", matydami, kad jau isz ty miltų ne bus koszė, tyczioms gaiszino tą sztorą, pakol wisizskai nubaigė, kad tikt ne tektų gudruoliams. Wietinis kunigas rėmė szį užmanymą darbu ir graziu, bet nežinia dėlko rėmė tokius neteisings kompanijos wadowus!

Lietuviai wėžio žingsnių slenka; apart gėrymų ir kazyrawimų, nieko pas mums lemtesnio negirdėti. Buwo garsyta per liet. laikrasztius, buk Philad. Kliubai turi atidare wakarines mokslaines; taigi jokių mokslainių "czia" nes; jeigu jokių mokslainių "czia" klubiuose nėra, ir mokintojus atsakančio nėra. Petro Armino Draugystės prižadėtų pranesimų mokslizskai socijalizskų ir politizskų teipogi ne girdėti!

Isz Shenandoah, Pa. Už pesztynes pateko į sudą Antanas Wysockis, jo pati Elzė ir jos brolis Pius Dudonis, sudžia pastatė juos ant kaucojos po 300 dol. Policija suėmė Juozą Pikulauskį, Andrių Aguonį ir Antaną Guberą, kurie bandė įsweržti į gywenimą Adomo Bujausko. Suarezuotus nugabeno į kalinį, bet Guberui ir Pikulauskui pasisekė atidaryti duris ir iszbėgti.

Prigirė. 3 d. Liepos, Shenandoryj, besilmaudydamas, prigirė lietuwy, Jonas Reczelis. Kol susirinko žmonės ir panėrę isztrakė prigirė.

reli, perejo walandą laiko. Žinoma, apie atgawinimą ne galėjo but nė kalbos. A. a. Jonas Rascelis paėjo isz Suwalkų gub., Kalwarijos paw., Simno waitys-tos, Pongiszkių kaimo; trečias metas gyweno Amerikoj. Lietuwoje paliko paciją ir trejetą waikelių.

Ant užklauso "Garso", kuris daro "Lietuwj" organu naujo susiwenijimo, tiek mes, taigi rodakioja, gali atsakyti, kad kadangi minėto susiwenijimo dar nėra, todėl ir "Lietuwa" ne gal but jo organu. Wisas "Lietuwos" prisidėjimas tame yra iki sziole wien tas, kad ji patalpino užmanymą Koperniko Draugystės. Todėl "Lietuwa" ne gali atsakyti ant "Garso" pastatytų klausimų, kadangi ji nežino mierių rengiamo naujo susiwenijimo, iszėmus tų, koki buwo užmanytame programė Koperniko draugystės.

Straipsnyje apie Chicago lietuwiszką mokslainę "Garsas" užmėta mums wienpusytę ir sako, buk "Lietuwa", isz tikrųjų pradėjo kampaniją prieš tą mokslainę, apskaitė net kasztus, kiek ant jos iszeina". Toliaus "Garsas" sako, kad tai todėl mokslainę peikiame, kad joje mokina mynizskę... seerys.

Mes tikėjome, kad klausymą Chicago lietuwiszkos mokslainės jau pabaigėme, tuom tarpu weterczia mus "Garsas" grijti prie jo ir kai rodosi, dar tą su žinia "galingo monopolisto", kurisai, kaip "Garsas" sako, — ne duoda niekam į mokslainės reikalus nė nosies įkizti. Kadangi mus weterczia, ne galime užtylėti ne iszaiszkint wisio to klausymo.

Amerikoj ne publikuos wisio kių tautų užlaikomos sawo kasztais moklaines wisos stow ant tautizsko pamato, taigi joje mokina mokintojai tos pacios tautų kaip ir waiikai, gerai mokanti sawo kalbą, kurios ir waiikus iszmokina. Tuom tarpu tarp keturių mūsų mokslainės mokintojų tokių nėra nė wienos, kuri užtektinai lietuwiszkai mokėtų, wiena moka laužyti lietuwiszkai, kadangi su waisais kalbėdamas maldas net isz knigos taria: "Swentas Jurgis — melskis už tauti! Daugiaus mokslainę girdėt lenkizskų maldų negu lietuwiszkų ir tai lietuwiszką mokslainę už lietuvių pinigų užlaikomoj.

Mums nerupi, kas mokina lietuvių waiikus, tikt ko ir kaip mokina. Asabiszkos neūkantas ne turime, jeigu ir turėtume, tai laikrasztij isz to nesinaudojame ir nesinaudosome, nors apie kitų pusę, o tame ir apie seseris, to pasamėgino sumonopolizuoti tą sztorą, a. y. iszkreipti tamseinius sawo partnerius, o kėsėsi paweržti sztorą sau. Bet žmonės, datyę gudrumą "wadowų", matydami, kad jau isz ty miltų ne bus koszė, tyczioms gaiszino tą sztorą, pakol wisizskai nubaigė, kad tikt ne tektų gudruoliams. Wietinis kunigas rėmė szį užmanymą darbu ir graziu, bet nežinia dėlko rėmė tokius neteisings kompanijos wadowus!

Lietuviai wėžio žingsnių slenka; apart gėrymų ir kazyrawimų, nieko pas mums lemtesnio negirdėti. Buwo garsyta per liet. laikrasztius, buk Philad. Kliubai turi atidare wakarines mokslaines; taigi jokių mokslainių "czia" nes; jeigu jokių mokslainių "czia" klubiuose nėra, ir mokintojus atsakančio nėra. Petro Armino Draugystės prižadėtų pranesimų mokslizskai socijalizskų ir politizskų teipogi ne girdėti!

Isz Shenandoah, Pa. Už pesztynes pateko į sudą Antanas Wysockis, jo pati Elzė ir jos brolis Pius Dudonis, sudžia pastatė juos ant kaucojos po 300 dol. Policija suėmė Juozą Pikulauskį, Andrių Aguonį ir Antaną Guberą, kurie bandė įsweržti į gywenimą Adomo Bujausko. Suarezuotus nugabeno į kalinį, bet Guberui ir Pikulauskui pasisekė atidaryti duris ir iszbėgti.

Prigirė. 3 d. Liepos, Shenandoryj, besilmaudydamas, prigirė lietuwy, Jonas Reczelis. Kol susirinko žmonės ir panėrę isztrakė prigirė.

Ant užklauso "Garso", kuris daro "Lietuwj" organu naujo susiwenijimo, tiek mes, taigi rodakioja, gali atsakyti, kad kadangi minėto susiwenijimo dar nėra, todėl ir "Lietuwa" ne gal but jo organu. Wisas "Lietuwos" prisidėjimas tame yra iki sziole wien tas, kad ji patalpino užmanymą Koperniko Draugystės. Todėl "L

Naujausi isradimai.

|| Koksai Alimonaki isrado prietaisą naikinimui wi-sokių wodingų laukams, sodams ir daržams wabalų ir kirminių. Bandawonės atlikto buvo teip pasekmingos, kad maskoliszka žemdarbystės ministerija pareika lawo nuo isradėjo padirbti to-kias prietaisus rando dwarams ir girioms. Kiekvienas isz lietuwių žino, kaip daug wabalai laukams blėdies pridriba, kaip kur jie su wisu nuėda jawus, žolę, isznaikina didelius girių, wynyčių plotus. Todėl kiekvienas numano, kaip swarbi yra prietaisa galinti juos isznaikinti.

Swetimi Balsai.

Koksai maskoliszkas "diejate-lius" isz Panewėžio, nr. 115 "Wi-lensko Wiestniko" skundžiasi, kad maskoliszka mokslainė, ypacz gi pradinė, Lietuwoj nekencziama. Kodėl teip yra? to su iszdžiūwa-siais smegenimis diejaliaus galwa ne gal suprasti.

"Sziczia wisi žino, sako anai "diejatelius", kad wisi jauni lie-tuwiai iki 25—30 metų skaito gerai ant maldaknių ar tai len-kiskų, ar perwerstų ant lietu-wizkos arba žemaitizkos termės, bet neatbutiniai lenkiskai-lyty-niskoms literoms. Jeigu paklau-si, kas juos iszmokino skaityti, tai atsako: tėwas, motina, dėdė, sesuo, wienu žodžiu, kas nors isz arti-miausių giminių. Jeigu norite dasižinoti, kas priwertė tėwą ar moting mokinėti waikus lenkizko raszto, tai atsakys, kad teip liepė kunigas".

Toliaus minėtas "diejatelius" praneza, kad dabar Lietuwas ku-niųjų nuomonės persikeitė: dabar jie jau nelenkina lietuwių waikų, bet dalina juos pagal tautybę: lie-tuwius mokina lietuwiszkai ne wien tikėjimo, bet ir raszto, len-kus gi lenkizskai. Jeigu tai tei-sybė, tai isztikro Lietuwas kunigai werti butų pagyrimo, tas rodų wien, kad jie jau pradeda supra-ti žmonių reikalawimus.

Jeigu žmonės noriai mokinasi ant kniųjų spaudintų lotynizs-koms literos, tai ne delto, kad teip prisako kunigai, bet todėl, kad prie sawo rasztų lietuwiui tas literas wortojo per eiles am-žių, jos stojosi tokia jau lietuwių priwatizska sawastis kaip antai prancuzų, anglijonų, italijonų ir kitų. Žmonės jas myli kaip sawo prigimtą sawastį ir jų reikalauja. Jeigu kunigai gintų jas (ant nelai-mės ir tokių yra), tai nužudytų wisą žmonių godonę, palaikytų jie tokius už sawo prieszus, o ne-tikusių carų tarnus. Jeigu lie-tuwiai griebiasi ir lenkizskos kni-gos, tai tik todėl, kad per pri-kalbinėjimą maskoliszkų "diejate-lių" caras uždraudė jiems turėti sawo knigas spaudintas lietuwių už sawo sawastį laikomu loty-nizsku alfabetu. Dėlto žmonės neužkenczia ir maskoliszkos pra-dinės mokslainės Lietuwoj, kad ji lietuwių nesupaziindina su tuom, ko jie reikalauja, taigi su jų pri-gimtu rasztu, ne mokina skaityti raszto lotynizskoms literoms; kad teip yra, maskolius geriausiai pertikrina, kad mokslainių wisai nenori lankyti mergaitės. Primesti maskoliszkas, taigi swetimas literas ir tai dar 19 amžių tautai, kuri per cizelas eiles am-žių wortojo lotynizskas, ne gal jau pasisekti; juokingai butų nei pamisiyti, jeigu maskoliai, pasi-naudodami isz dabartinio jiems prancuzų prilankumo, norėtų prancuzizskai kalbai primesti maskoliszkas literas. Ką ant to-kio kwaito užnamo galėtų at-sisakyti prancuzai, tą patį masko-lizskiems "diejateliams" ir carams atsako ir lietuwiui: lotynizskos literos yra musų priwatizska sa-wastis, szalyn nuo jų su purwiniai nagais maskoliszkai "diejateliai" ir menko proto carai! Szalyn nuo musų kalbos! Musų namieje mies-ėsame po-wais sawo norų, o ne maskoliszkai pasileidę waltkatos! Kokios literos reikalingos musų rasztams tikl mes patys galime spręsti, o ne carai ir paeileidę jų tarnai.

Prekė pinigų.

Ruskas rublis po.....53c.
Prusizskos markės po.....24½c.
Prie kiekwieno pinigų siunti-nio reikia pridėti 25c ant paczto kasztų.

Ar žalečiai ir gywatės wodingi?

Kad terp gywaczių, ypacz gi sziltesnių krasztų, yra daug pa-wojingų, nuodingų, antai Indijo-se keli tukstanczių žmonių kas metų mirszta nuo gywaczių įkan-dimo, skaitlių gi pastipusių gywu-lių skaito apie 20000 kas metų, tą wisi žino. Musų krasztuose nėra teip pawojingų gywaczių, yra rods ir musų giriuose nuodin-gos, kurių įkandimas, jeigu apie gelbėjimą nesirupinti, kaip kada mirti atgabena, bet tankiai įkas-tasis, teip sakant, pats kaltas, jei-gu jam gywatė įkando, ji pati, ypacz tos, kokios gyweas musų krasztų giriuose, ant žmogaus ne-uzpuola, užpulta gi, žinoma, pasi-naudoja isz tokio ginklo, kokį jau gamta suteikė. Gywatė, kurios į-kandimas, kaip kada gal žmogų numarinti, turi ir waistą, isz kurio gal įkastas pasinaudoti, tuom waistu yra paczios gywatės tul-žis, kuri naikina nuodų įtekme. Jeigu aplenkisime jau nuodigumą dantų, sziaip gywatės ir žalečiai ne tikl ne wodingi, prieszingai, naudingi musų laukams ir gi-rioms, todėl farmeris, kurisai ant sawo lauko žalečius naikina, pats sau blėdį daro. Senovės lietuwių garbinimas ir saugojimas žalczių buwo daug iszmintingesnis, ne-gu sziaidieninis jų naikinimas, ku-rį tai budą lietuwiui pėrėmė nuo kaimynų. Likosi isztirti, kad daugumas žalczių ir gywaczių weislių gywenanczių musų kraszt-uose, lygiai Lietuwoj, teip ir A-merikoj, tarnauja žemdarbiui, tai-gi jie naudingi: jie naikina pe-les ir wabalus wodingus laukams. Žemdarbystės departamentasszte-to New York užmanė parenkti farmeriams atsakanczius skaiti-mus parodanczius naudingumą žalczių žemdarbystė; iszdawė atiliepimą į farmerius, kuriuos praszto ne naikinti žalczių, bet deleisti jiems weistiesi. Sawo at-siliepime, D-ras Abbott sako, kad giriuose szteto New Jersey yra 23 weisles wisai ne pawojingų, bet naudingų žemdarbiams žalczių weislių, nuodingų gi yra tikl dwi weisles, bet ir tos pasinaudoja isz sawo nuodingų dantų tikl ant at-sigynimo, jeigu kas ant jų užpuo-lė arba užmynė. Jis isztyrė pilvų kelių szimtų užmusztų žalczių ir gywaczių ir rado juose daugybę laukams ir girioms wodingų wa-balų, pilwuose gi didesnių weislių rado likuczius prarytų žiurkių, pelių ir daugybę naiki-nanczių augmenis wabalų. Terp ty žalczių yra ir toki, kuriuos lengwai galima prisawinti ir pa-wersti į naminius ir jie geriaus peles ir žiurkes naikina negu ka-tės, kurių užlaikymas daugiaus kasztuoja negu žalczių. Prie to-kių priguli, gywenantis sziaurinės Amerikos spyglinėse giriuose, teip wadinamas "Pine Snake" ir Lie-tuwas gyriose gywenanti žal-cziai, kuriuos prisawintus laikė senovės stambeldizski Lietuwas kunigai. Žnoma, Amerikoj ir Lie-tuwoj yra ir nuodingos kirmėlės, bet tokias, pagal jų parvą, len-gwa nuo tikrai naudingų žalczių atskirti, bet ir tos zanda tikl už-pultis, arba isz baimės; todėl ge-riausiai ir tokioms liuosą duoti kelip, jų ne waikyti ir ne gaudyti, o jos ant žmogaus neužpuls.

Kaip sena yra musų žemė?

Kiekvienas daiktas, kiekwie-nas kunas tame jo pawidale, kokį turi dabar, turi sawo pradžių ir pabaigą. Žinote, kad žemė yra dalis musų asulės, nuo kurios at-siskyrė ir sutvėrė atskirą dan-gizską swietą. Kiek wienok lai-ko galėjo pereiti nuo jos atsisky-rimo iki dabar? Idant atsakyti ant to klausymo, pasirėmę ant mokslo, galime apskaityti laiką, kiek amžių turėjo pereiti nuo pa-sidarymo musų žemės isz miglo-tinių dulkių iki ji ant tiek atszalo, kad pawirzjus jos užsidengė kieta žiewa, ant kurios galėjo už-silaikyti wanduo ir organizska gywybė; nuo tų laikų iki dabarti-nės gadyne galima iszskaityti lai-ką pagal teip wadinamas žemės žiėwės geologizskas formacijas arba sluogsnius ir liekunas iszmira-tyse senesnių laikų gywenusių ant žemės gywų sutwėrimų. Apskai-tymais musų žemės amžiaus užsi-minėjo daugelis moksliečių, taigi

fizikų, matematikų, geologų ir paleontologų, jų iszskaitymai ma-žai wiens nuo kito skiriasi. Pa-gal iszskaitymą fizikų, ant atszalo tokio apskriežio kaip musų žemė, isz sutirpusio ugninio skysti-mo, tokio kaip iszsiweržusi isz wulkanų olų arba kraterų lawa iki tam laipsniui, kad ant jo pa-wirsziaus galėjo apsiereikszi or-ganizska gywybė, reikėjo szimto milijonų ar daugiaus metų. Kas-link antro perijodo musų žemės gywenimo, taigi nuo atsiradimo ant jos gywybės iki dabar, Edin-burgo geologizska draugystė ap-skaitė, kad nuo teip wadinamos trečiaiailinės arba terciarizskos formacijos, taigi nuo atsiradimo žmogaus ant musų žemės, ant pa-sidarymo tų žemės sluogsnų ir ant persikeitimo teip gywų sutwėri-mų koki dabar ant žemės gywe-na, reikėjo mažiausiai 93 milijonų metų, o trečiaiailinė formacijų randa jau lygiai tulus augmenis, kaip ir žwėris jeigu ne wisai tuos paczius, koki szigdien gywena, tai wisgi jau į juos panaszius, jiems giminingus; bet nenau tų lai-kų prasideda gywybė ant žemės, tuose laikuose lygiai žwėrys kaip ir augmenys teip wadinamos me-sozoizskos ir paleozoizskos for-macijos buwo jau iszykę, jų wiet-on ant žemės gyweno jau kitoki, artymesni sziaidienis šantiems su-twėrimai ir augmenys; tos gi formacijos teipogi ne pirminės, gywybė buwo ir senesnė; ant persikeitimo gywuolių nuo teip wadinamos kambrizskos forma-cijos iki pasidarymū mesozoizskos, pagal apskaitymą Edinburgo geo-logų, turėjo pereiti mažiausiai 700 milijonų metų. Bet ne ant kambrizskos formacijos prasidėjo gywybė ant musų žemės, randa lykuczių gywuolių ir dar giles-niuose sluogsnuose, minėti geo-logai iszskaitė, kad nuo pradžio apsiereiksziimo gywybės, iki ji per-sikeitė į tokią, kokią buwo laikuose pasidarymo kambrizskos for-macijos, pereiti turėjo mažiausiai tiek jau laiko, taigi teipogi 700 milijonų metų. Todėl musų žemės senumą reikia skaityti ne tukstanczių, ne deszimtis arba szimtais tukstanczių, bet milijar-dais metų.

Redakcijos atsakymai.

P. BISKI LIETUWIUI, WIRDEN, ILL. Kwiesti skaitytosios prie au-kų ant suszelpimo Prusų Skyrimo draugystės jau per wela: rinkini-mai pasibaigė 27 d. Sėjos. Sawo laike, kada paszela isz tikro bu-wą galėjusi daug swerti, mes prie aukawimo raginome skaitytosius, bet nieks aukų ne atsuntė. Kiti parlamento pasiuntinių rinkimai bus po 5 metų.

Už pusę prekės į ten ir atgal.

Atsitaikius Jaunų Baptistų U-nijos Seimui 14—17 Liepos, Ni-ckel Plate geležinkelis pardawins tikietus į Buffalo ir atgal už pusę prekės. Atsisaukite prie J. Y. Calahan, Generalizsko Agento, 111 Adams St., Chicago, Ill. Telefonas Main 3389. (30)

Nauja kniga!

Sziosė dienos iszejo isz po apaudos nauji ir labai naudinga knigėlė: TRUMPA GEOGRAFIJA ARBA ŽEMES APRASZYMAS, sutaisyta Nerio. Czia yra trumpai ir ku-aisziausiai apraszta wisos pen-kios swieto dalsų, jų gywentojai, gywuoliai ir augmenys. Swietas, jo dalsų ir sulos yra perstatyta mapomis, o žmonės gywuoliai ir augmenys aisziai paswelskai. Knigėlėje yra 48 abrodžėlių ir 26 mapos. Knigėlė turi puslapį 144. Jos prekė 25c. Iszsiraszdydami ir pinigų prisizysdami adresuokite:

A. Olaszewskis,
Sub. Sta. 6J Chicago, Ill.

Pirmutini szimet į Buffa-lo ekskursija

geležinkelio Nickel Plate, 14—17 Liepos, už pusę prekės į abi pusi. Terp Clevelando ir Buffalo ga-lima waziuoti geležinkelio arba waudenių, kaip kas nori. Atsi-saukite prie generalizsko Agen-to Calahan, 111 Adams St., Chi-cago, Ill. Telefonas Main 3389. (31)

Laiszkai ant paczto.

551. Hebakowski A. 627 Lust Franz
550. Bryostowski P. 636 Midowie T.
550. Brudis Anton. 645 Porckiewicz K.
563. Butkus Isidor. 653 Rakowski John
563. Cenasas Joseph. 665 Sadowaki Anton
573. Dubeszka Jozap. 676 Szymkus Jozep
583. Ginaliska Juzefa. 677 Tamulis Jonas
588. Gornitzka Hans. 681 Urbanski Max
603. Kozarowski M. 685 Witkus Joseph
606. Klewas Andrzej. 701 Zalcwaj Jan
613. Kaaliulis Frank. 708 Zika Farus
626. Lucus Anatonas. 706 Yoron Piotr

GEOGRAFIJA

ARBA

MOKSLAS APIE ŽEMĘ.

II DALIS.

(Tasa).

Vakarinėse pakrantėse truksta girių, kadangi jas seniai iszkirto Venecijony, kada tie krasztai jiems prigulėjo. Todėl, dėl nedateklaus medžių, triobos czia statytos isz akmenų. Priveisti girių nedaleidžia auginamos ozkos ir vėjai bora, kurie naikina jaunus mede-lius. Tikt uždengtos nuo vėjų upių klonyse, ypacz gi Dalmacijos pakrantėse, augmenys anga tarpiai, auga czia pietinių krasztų waisiai. Rytinėj dalyj senovės Ilirijos, dabartinėj Bosnijos, yra puikios arzuolinės girios ir dideli slvyvynai, isz slyvų dirba degtinė slivovica wadinama. Gywentojai slawizskos kilmės Serbai, rytinėj dalyj, taigi jau po 1877 m. patekusiose Austrijai nuo Turkijos provincijose Bosnijos ir Hercegovinoj, yra daug iszapazistanczių maho-metonizska tikėjimą. Vakarinėj tų provincijų dalyj gywen-tojai yra katalikai; pakranczių miestuose yra daug itali-jonų nuo laikų kada tie krasztai prigulėjo Venecijai. Prie Dalmacijos pakranczių yra daugybė uoluotų salų, pakrantės tos sunkiai prieinamos, ant saluczių slėpėsi ju-rių plėšikai; Dalmacijos gywentojai suteikia dabar Aus-trijos laivynei geriausius jurinikus. Isz portinių miestų prie Adriajatiszkų jurių swarbiausi yra: Pola, didžiausias Austrijos karizskas portas, ant pietinės užbaigos Istrijos pussalo. Fiume, prie Quarnero užtakos, prekizskas por-tas. Toliaus į pietus yra portai Zara ir Cattaro. Toliaus nuo jurių, kietžemio viduriuose, yra miestas Serajevo, ant kelio wadanczi isz Bosnos klonies į Narentos klonį.

Bukovina užima sziaurytinį Austrijos kampa. Krasztas turintis daug girių ir gražių ganyklų, ant kurių ga-nosi didelės naminių gyvulių bandos. Didžiausia gywen-tojų dalis yra Rumunai iszapazistanti stacziatikizską tikėjimą, antrą vietą užima rusinai, terp kurių yra teipogi dik-tai stacziatikų. Yra czia ir Lenkų, bet jie į Bukovimą atiskraustė, kada ji Lenkams prigulėjo, Lenkų yra nedau-giaus 10 procentų viso tos provincijos gywentojų skait-liaus. Swarbiausias miestas yra Czernowic, kuriame yra universitetas.

Galicija užima sziaurinį szoną Karpatų kalnų, wakari-nę dalį Podolizsko iszkilimo, dalį Vislos klonies ir Mozu-rizsko iszkilimo. Galicijoj yra apie 6 milijonai gywentojų, rytinėj dalyj, ant Podolizsko iszkilimo gyvena Rusinai ir jų yra daugiaus Galicijoj negu kitokios kilmės gywentojų; vakarinėj Galicijoj gyvena Lenkai. Nors Galicijoj yra Lenkų mažiaus, bet jie laiko sawo rankose wisą valdžią, urėdai ir rusiniskoj dalyj yra visi lenkizski, ant augstes-nių vietų Rusinams sunku, beveik negalima dasigauti. Lenkai iszapazista katalikizską tikėjimą, rusinai gi yra uni-jotai. Apart Lenkų ir Rusinų, kaip ir kituose senovės Len-kijos krasztuose, yra daug Žydų, kurie drauge su lenkizska bajorija valdo tą nuwargintą krasztą. Krasztuose prie Karpatų kalnų yra didelės girios, bet jos jų savinikų di-deliai iszretytos. Kadangi Karpatuose mažai yra minera-lizskų turtų, todėl gywentojai užsiima gyvulių auginimu, waisingesnės klonyse sėja jawus, kerta medžius, trunkia ant uždarbių į kitus krasztus. Krasztuose prie Karpatų kalnų, taigi toliaus nuo jų, ne truksta ir mineralizskų turtų: apie Drohobyczą yra kerosino ir mineralizsko wasko kastynės, apie Bochnią ir Wieliczką yra labai turtingos druskos kastynės, į pietus nuo Kriokavos, Swosowiuose yra sieros kastynės; netoli izstakų Vislos yra geležies kas-tynės. Podolizskas iszkilimas į pietus staczių nupuola prie Dniestro žemumos, į sziaurius, prie wirsutinio tekėjimo Bugo jis teipogi staczių nupuola. Iszkilimas tweria augsz-tą ant 500 metrų arba 1650 pėdų lygumą, iszrėzytą tikl tekanczių upių. Zemė ant iszkilimo waisinga, gywentojai užsiima žemdarbyste, sėja kwieczių, pietinėj gi dalyj daugiaus kornų, augina teipogi daug linų ir kanapių. Ant Podolizsko iszkilimo gyvena Rusinai, Lenkai yra czia tikl kaip kur. Miestai prie Karpatų kalnų: Bielsko ant upės Bialos, prieszais miestas Biala; obiejuose miestuose yra geležies ir gelumbių dirbtuvės, didesni gywentojų dalis yra Vokiecziai. Wieliczka ir Bochnia garsios druskos kastynės; Wieliczkos kastynėse yra po žeme azeras, drus-koj iszkalta halle ir koplyczia su iszkaltais teipogi isz druskos szwetųjų paveiksiais: Tarnow, vienas isz gražiausių Galicijos miestų. Jaroslaw, ant upės Sano. Przemysl druta twirtynė, teipogi ant upės Sano. Sambor ant upės Dnest-ro. Drohobycz su dirbtuvėmis walymo kerosino ir zwakių dirbtuvėmis, netoli jo Borislav, su kerosino ir mineralizsko wasko kastynėmis. Strij, ant upės Bystrycos, dailioje wietoje. Kolomyja, ant upės Pruto, garsi sawo puodais, kurių daug czia iszdirba.

Ant Podolizsko iszkilimo yra didžiausias Galicijos miestas Lwow arba Lemberg, turintis 150000 gywentojų; ant upės Peltew; Lwowe yra universitetas. Netoli jo yra Dublany, kur yra augstesni žemdarbystės mokslainė. Tarnopol, ant upės Serečo, jo aplinkinėse augina daug arklių. Ant prigulinczių Galicijai Mozurizsko iszkilimo yra senovės Lenkijos sostapilė ir sostapilė lenkizskos Galicijos dalies, miestas Kriokawa, ant upės Vislos, turinti apie 100000 gywentojų. Netoli Kriokavos yra Bielanai, ant augszto giria apželusio kalno, dailioje wietoje. Brodai, netoli rubezianų nuo Maskoliszkos Lenkijos, turi apie 50000 gywentojų beveik vien Žydų, kriksczonių jame yra ne daug.

Austrijos Szlezija arba Silezija užima tolesnę dalį prie Karpatizskų krasztų ir krasztus Sudetų kalnų, terp Mora-vijos ir Galicijos, nuo sziaurių turi to paties wardo Prusų provinciją. Rytini Szlezijos dalis apgywenta Lenkų, waka-rinę gi, didesnę dalį apgywena Czeka. Gywentojai užsiima žemdarbyste, pramonėmis, pramoningesni dalis Czekų ap-gyventa. Žemėj ne truksta mineralizskų turtų, yra gele-žis ir akmeninės anglys. Swarbiausi miestai yra: Teschin arba Cieszyn, kuriame yra geležies ir drobių dirbtuvės. Troppau turintis teipogi diktai dirbtuvių.

Morawija užima to paties wardo iszkilimą, į vakarus nuo Silezijos. Morawija turi žemę waisingą ypacz gi Hannos klonų, kur augina cukrinius burokus ir vyną; ganosi di-delės avių bandos, todėl Moravijoj yra daug gelumbių ir kitokių vilnonių iszdirbimų dirbtuvių. Didesni gywentojų dalis yra Czeka, pietinėj wienok dalyj yra daug Vokieczų. Miestas Berno arba Bruen, turi apie 150000 gywentojų, yra jame daug gelumbių dirbtuvių. Į rytus nuo Berno yra Austerlitz, garsus muszio laukas; Olomuniec, ant upės Morawas, iki neseniai buvo twirtynė, dabar wienok ji apleista.

Czekija yra į vakarus nuo Moravijos, užima Czekijos įdubimą apsiaustą kalnais, gywentojų turi apie 54 milio-no, daugiausiai Czekų; pietinėj dalyj yra wienok daug Vo-

kieczių. Kadangi Czekija apsiausta kalnais, todėl sunkiai į ją prisigriebia drėgni nuo jurių vėjai; per tai ir kli-matas jos sausas. Isz visų slawizskų tautų Czeka, galima sakyti, augszciausiai pakilę, apszwietime jie pralenkia vi-sas slawizskas tautas neiszskiriant Lenkų ir Maskolių. Ze-mė gana waisinga, gerai apdirbta; ne truksta visokių fa-brikų, czekizski stiklai, porcelėniniai indai žinomi visame swiete, czekizskos ir morawizskos gelumbės geriausios yra visoj Austrijoj. Augina jawus, cukrinius burokus, apy-nius, kuriuos siunczia į visus aplinkinius krasztus, yra czia daug gražių sodų, vynyčių, ypacz sziaurinėj dalyj, apie miestą Leitmeritz. Zemėj ne truksta mineralizskų turtų, kaip antai: akmeninių anglių, sidabro ir kitokių mineralų, truksta wienok Czekijai druskos, kurią turi pa-rsigabenti isz kitų krasztų. Czekijos sostapilė yra miestas Praga, su 300000 gywentojų, beveik pacziam widuryj Cze-kizsko įdubimo. Pragoj yra net du universitetai: vienas czekizskas, kitas gi wokiezkas. Į pietus nuo Pragos yra Preibram, kurio aplinkinėse yra sidabro kastynės, czia yra kalnakasystos akademijs. Pilzen arba Pilsno, ant kelio per Boehmerwald kalnus, iszdirba czia garsų po wisą pasau-lę; to miesto aplinkinėse yra anglių kastynės. Egero klonųj yra garsios visame swiete mineralizskos maudynės ir szaltiniai: Franzensbad, Marienbad, Karlsbad, o toliaus į rytus Teplitz. Į tas maudynės kas metų suwaziuoja dau-gybė ligonių ir sveikų isz visos Europos, net ir isz Ameri-kos. Prie įpuolimo Egero į Elbą yra Theresienstadt, druta twirtynė; netoli jos yra muszių laukai Lobositz ir Kulm. Koeniggraez ir Josephstadt, teipogi twirtynės, ant Elbos, apginancios kelius wadanczius isz Prusų per Sudetų kalnus į Czekiją. Reichenberg, daugume wokieczų ap-gyventas, turi daug gelumbių dirbtuvių. Pietinėj Cze-kijs dalyj gywentojai užsiima daugiaus žemdarbyste negu pramonėmis, yra toj dalyj wienok daug stiklo dirbtuvių; toj dalyj miestų ne daug, isz tokių swarbesni: Budzejowice arba Budweis, ant upės Moldawas, kuri nuo to miesto tinka jau laivų plaukimui. Tabor, netoli to miesto yra muszio laukas.

Vengrija. Yra tai antra dalis Austro-Vengrizskos ciecorystės, ji susideda isz kelių provincijų, kaip antai:

Vengrija Tikroji užima Vengrizską žemumą, iszėmus jos dalį terp Dravos ir Savos. Kadangi oras czia sausas, todėl didesni žemumos dalis tweria stepus be girių, vien su ganyklomis, kaip kur yra net nevaisingi tirai lekanczių pleskos, kaip Sacharaj; tokius tirus Pruseto wadina; apart tų nevaisingų tirų, didesni žemumos dalis turi žemę labai waisingą.

Didesnę dalį Vengrizskos žemumos apgywena mongo-lizskos kilmės Magyarai arba Madzarai, valdantis Vengri-jų gavalas. Jie užsiima gyvulių auginimu, kaip antai arklių, raguotų galvijų, avių. Besidaginant wienok gy-wentojų skaitliui, dauginas plotai dirbamos žemės, po ga-nykloms lieka jos mažiaus. Isz Vengrijos į kitus krasztus iszgabena kwieczių, kornus, vyną, tabaką, net ryžius ir medvilnę. Vengrijos upėse ne truksta žuvių, kalnuose yra: auksas, sibabras, varis, geležis. Krasztu turtingumas wienok neisznaudotas priderancziai, pramonės stovi žemai, keliai ne tikę kaip ir Maskolijoj, mongolizski magyarai nei pramonėmis, nei prakysta ne užsiima, wisi teip kaip iki ne-seniai lenkizska bajorija; kalnakasysta beveik vis wokie-czių rankose; magaryų apgywentose žemumose yra mažai dirbtuvių, iszėmus muilo dirbtuvių ir malunų.

Kaimai ant Vengrijos žemumos dideli, turinti net po kelias deszimtis tukstanczių gywentojų, namai juose žemi, statyti tankiausiai isz dziovinų ant saulės ne degintų ply-tų; miestai teipogi mažai kuom skiriasi nuo kaimų, uly-czius juose ne grystos, kadangi Vengrijoj nėra akmenų.

Kadangi upių klonyse krantai žemi, prie jų yra daug klampynių, todėl miestai statyti paprastai toliaus nuo upių, tikl prie susisiaurimo Dunajaus yra du didesni miestai ant pats jo krantų: Presburg, terp Mažųjų Karpatų ir Leitha kalnų ir Vengrijos sostapilė, miestas Buda-Peszt, turintis pusę milijono gywentojų, susideda jis isz dvejų miestų: Pestzo ir Budos: antrasis yra ant deszinio, augst-esnio Dunajaus kranto, druta twirtynė; pirmasis yra ant kairiojo žemo Dunajaus kranto; abudu miestai sujungti puikiu per Dunajų tiltu. Ant kitos upės, taigi Cisos, prie įpuolimo į ją Maroso, yra antras pagal gywentojų skaitlį miestas Szegedin, turintis 150000 gywentojų; tankiai jį naikina tvanai, ne per seniai jie jį beveik su visu iszmai-kino, isz molio statyti namai sutirpo, bet gywentojai mies-tą greitai isz naujo atstatė.

Sziaurinėj žemumos dalyj, terp Dunajaus ir Cisos, prie Slovakijos rubežių, yra miestai Tokay ir Erlau, kurių aplinkinėse, ant vulkanizskų kalnų Hegyalya, Matra ir kitų yra puikios vynyzių, czia padirbtas wynas pažista-mas visame swiete. Toliaus į pietus yra Keszemet ir Ma-ria Teresopol, kuriuose buva dideli arklių ir galvijų jomar-kai.

Terp Cisos ir Transylvanizsko iszkilimo yra: Dubreczin turintis apie 60000 gywentojų, bet užima didesnę rimaų negu turintis pusę milijono gywentojų Pestz Grosswar-dein, ant upės Koeroes. Arad ant upės Maroso, Temeszwar, nuo kurio weda keliai į Rumuniją; užbaigoj to kelio, prie teip wadinamų "Geležinių Vartų" ant Dunajaus salos, yra twirtynė Nauja Orsova arba Ada-Kaleh.

Terp Dunajaus ir Alpų swarbiausias miestas yra Fuenskirchen (Miestas Penkių Bažnycių); netoli jo yra turtingiausios Wengrijoj akmeninių anglių kastynės.

Transylvanija arba Septynkalis užima iszkilimą to paties wardo, apsiaustą isz krasztų augstesnėmis briaunoms. Ant tų krasztinių kalnų auga gražios girios, žemėj ne truka mineralizskų turtų, apaczioj kalnų yra druska, kurios teip daug yra, kad net namų pamatai ir kelnorės yra drus-koj iszkaltos. Patsai iszkilimas seniai twėrė nevaisingus pieskynus, bet upės iszgraužė jame waisingas klonis, ant kurių augina vyną ir visokius jawus. Daugumas to kraszt-ų gywentojų yra Rumunai, bet yra czia ir Magyarai, ku-riuos rytinėj Transylvanijoj wadina Szaklerais; apart jų yra czia daug wokieczų. Isz miestų swarbiausi: Hermanstadt, dalyj wokieczų apgywentoj, Klausenburg magyarisz-koj dalyj.

Slovakija užima kalnuotą krasztą prie Tatra kalnų. Netruksta czia mineralizskų turtų, kalnuose yra auksas, si-dabras ir geležis ir daug karsztų mineralizskų szaltinių, bet žemė ne waisinga, ne gal visų gywentojų iszmaityti; daug Slovakų priversti traukti ant uždarbių į kitus krasztus. Apart Slovakų, pietinėj dalyj gyvena ir Magyarai, sziaurinėj yra diktai Lenkų, sziaurytinėj gi Rusinų; apart tų, miestuose yra daug wokieczų. Isz miestų swar-besni: Schennitz, czia yra kalnakasystos akademijs; Krem-nitz, kuriame yra garsios maudynės. Trenczyn, ant upės Vaag, teipogi maudynių miestas; Schmeks, ant kelio per Karpatų kalnus, taigi isz Galicijos į Vengriją. Koszyce weda didelę prakystą vynu; miesto aplinkinėse yra daug vynyzių.

(Toliaus bus)

